WWF
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh: (09) 7740 100
Faksi: (09) 7740 2139
www.wwf.fi, www.panda.org

for a living planet®

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan kokous 5.5.2023

VIITE: **Lausuntopyyntö / E 184/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Tiedonanto, joka koskee EU:n toimintasuunnitelmaa: meriekosysteemien suojelu ja ennallistaminen kestävän ja sopeutumiskykyisen kalastuksen varmistamiseksi**

ASIA: **WWF Suomen kirjallinen asiantuntijalausunto**

WWF kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa käsittelyssä olevan EU:n toimintasuunnitelman (Fisheries Action Plan) olevan tärkeä aloite EU:n kalastus- ja ympäristöpolitiikan yhteensovittamiseksi. Komission esitys liittyy olennaisesti EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpanoon ja kansainvälisiin luonnonmonimuotoisuuden säilyttämiseen ja elvyttämiseen tähtääviin sopimuksiin. Esitetyt toimenpiteet ovat erittäin tärkeitä kalastuselinkeinon jatkuvuuden ja kannattavuuden turvaamiseksi.

WWF katsoo, että komission esitys on kokonaisuudessaan erittäin kannatettava ja pitää tärkeänä, että Suomi suhtautuu komission esitykseen myönteisesti. WWF tunnistaa valtioneuvoston esittämän huolen tiukasta aikataulusta sekä olemassa olevan tiedon määrästä ja laadusta. WWF kuitenkin toteaa, että monet esitetyistä toimenpiteistä ovat jo nyt mukana kansallisissa toimenpidesuunnitelmissa, kuten Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa sekä Suomen kansallisessa toimeenpanosuunnitelmassa 2021 päivitetylle HELCOMin Itämeren suojelun toimintaohjelmalle. WWF näkeekin, että aikataulu- ja resurssihaasteisiin voidaan vastata parhaiten ympäristö- ja kalataloushallinnon tiiviillä ja sujuvalla yhteistyöllä. Resurssointiin liittyen komissio on luvannut lisärahoitusta ja apua soveltuvien EU:n rahoitusvälineiden hyödyntämiseen. WWF kannustaakin valtionhallintoa tutkimaan mahdollisuuksia käynnistää ympäristö- ja kalataloushallinnon vastuutehtäviä yhdistävä laaja hankekokonaisuus esitettyjen toimien toteuttamiseksi esimerkiksi EU:n LIFE -rahoituksen avulla.

Toimenpidekohtaisia kommentteja:

Pohjatroolauksen kieltäminen mertensuojelualueilla

Komission esitys pohjatroolauksen kieltämisestä mertensuojelualueilla vuoteen 2030 mennessä on Itämeren kannalta yksi toimenpidesuunnitelman keskeisiä tavoitteita. Pohjatroolauksen merkittävä rajoittaminen on myös yksi WWF prioriteeteistä Itämeren kalastuspolitiikassa, sillä pohjatroolauksen haitalliset vaikutukset kalakannoille ja meriluonnolle ovat merkittävät[1]. Suomen vesillä ei harjoiteta pohjatroolausta, vaan se keskittyy lähinnä eteläiselle Itämerelle,

missä pohjatroolauksen kohteena olevat turskakannat ovat romahtaneet ja vakavasti uhattuna. WWF katsoo, että pohjatroolauksen kieltäminen kaikkialla Suomen vesillä olisi täysin mahdollista ja lähinnä tekninen toimenpide, joka voitaisiin toteuttaa kansallisen kalastuslainsäädännön päivityksellä ilman merkittävää hallinnollista taakkaa tai vaikutusta kalastuselinkeinoon. Näin ollen WWF katsoo, että Suomen tulee ehdottomasti tukea komission esitystä pohjatroolauksen merkittävästä rajoittamisesta ja toimeenpanna pohjatroolauskielto kansallisesti jo ennen esitettyä aikarajaa. Tämä voisi antaa Suomelle merkittävän neuvotteluedun muissa esitetyissä toimenpiteissä, joiden toteuttaminen esitetyssä aikataulussa voi olla Suomessa haastavaa esimerkiksi tietopuutteiden vuoksi.

Pohjatroolauksen kieltäminen mertensuojelualueilla liittyy laajempaan EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteeseen suojella ja ennallistaa 30 prosenttia merialueesta. 10 prosenttia merialueesta tulee olla tiukan suojelun piirissä ja loput 20 prosenttia tulisi olla alueita, joilla on käytössä tehokkaita, lakisääteisiä ja pysyviä suojelutoimia. Samalla tavoitteena on tehostaa nykyisten suojelualueiden hoitoa ja seurantaa. Suomen merialueilta on jo olemassa verrattain kattavat selvitykset ja aineistot arvokkaista merialueista ml. kalojen tärkeät lisääntymis- ja poikasalueet. Arvokkaiden merialueiden tarkoituksenmukainen suojelu edistäisi kalatalouden etua ja kalastuksen jatkuvuutta poikastuotannon lisääntymisen myötä. Suojelun myötä arvokkaat merialueet saataisiin myös rajattua muun ihmistoiminnan, kuten merituulivoiman ja ruoppausten ulkopuolelle, mikä edelleen turvaisi kalakantojen ja kalastuselinkeinon etua.

Uhanalaisten ja herkkien lajien sivusaaliin minimoiminen

Kalastuksen sivusaalisongelmiin ja valikoivuuteen liittyen komissio esittää mm. kalastuksen sivusaalislajien sallittujen enimmäismäärien ja kynnysarvojen asettamista sekä toimia sivusaalismäärien minimoimiseksi. Itämeren osalta Komissio kiinnittää erityistä huomiota pyöriäiseen ja esittää, että pyöriäissivusaalis tulee minimoida vuoteen 2023 mennessä. Pyöriäinen on äärimmäisen uhanalainen valaslaji, jota esiintyy harvakseltaan mutta säännöllisesti myös Suomen vesillä. Pyöriäisen suojelun tehostamiseksi on jo vuosien ajan yritetty löytää tehokkaita kompromisseja, mutta käytännössä ainoastaan riittävän laajat ja oikein sijoitetut verkkokalastusrajoitukset voivat estää pyöriäisten kuolemisen kalanpyydyksiin. Noin vuosi sitten voimaan astuneilla rajoituksilla Itämeren pääaltaalla pyritään vähentämään pyöriäiskuolemia, ja tärkeää olisi määritellä tärkeimmät pyöriäisen esiintymisalueet myös Suomessa, saattaa ne osaksi merellistä suojelualueverkostoa ja asettaa niillä voimaan tarkoituksenmukaisia verkkokalastusrajoituksia.

Pyöriäisen lisäksi Suomessa tulisi kiinnittää huomiota uhanalaisten merilintujen sekä uhanalaisten merinisäkkäiden, kuten Saaristomeren norpan sivusaaliiseen. Näiden osalta

toimenpiteitä on jo käynnissä tai suunnitteilla Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa. Lintusivusaaliin osalta merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa todetaan, että lintujen sivusaalisongelman laajuudesta ei ole Suomessa ole järjestelmällisesti kerättyä tietoa, ja että sivusaalisongelman laajuutta tulisi selvittää. Toimenpideohjelmassa todetaan, että lintujen jäämisestä kaupallisten kalastajien sivusaaliiksi yritetään selvittää saalisilmoituslomakkeilla, mutta kattavan kuvan saamiseksi selvitys pitäisi laajentaa koskemaan myös vapaa-ajankalastusta. Näin ollen WWF katsoo loogiseksi ja perustelluksi laajentaa kalastuslaissa määritelty ilmoitusvelvollisuus (§62) koskemaan hylkeiden, valaiden ja saimaannorpan lisäksi myös sivusaaliina saatavia lintuja.

Uhanalaisten kalalajien osalta WWF kiinnittää erityistä huomiota äärimmäisen uhanalaisen meriharjuksen ja erittäin uhanalaisen vaellussiian suojelun tehostamiseen. Molemmat lajit ovat EU:n biodiversiteettistrategian prioriteetteihin kuuluvia ns. direktiivilajeja, joten Suomea sitoo jo nyt tavoite olla heikentämättä niiden suojelutasoa. Meriharjusta esiintyy tiettävästi enää pienenä esiintymänä pohjoisella Perämerellä ja se on jo nyt rauhoitettu kalastusasetuksella. Metsähallituksella on toimenpiteitä käynnissä meriharjuksen elinvoimaisuuden lisäämiseksi. WWF katsoo, että meriharjuksen suojelun tehostamiseksi olennaista olisi selvittää ja tarpeen mukaan rajoittaa harjuksen sivusaaliskuolleisuutta muussa kalastuksessa sekä perustaa verkkokalastukselta rauhoitettuja alueita mm. Perämeren kansallispuiston alueelle, jonne meriharjusta voitaisiin turvatusti palauttaa istutusten avulla.

Vaellussiika on uhanalaisuudestaan huolimatta kaupalliselle- ja vapaa-ajankalastukselle tärkeä saalislaji. Kalastuksella on keskeinen rooli vaellussiikakantojen tilaan ja erityisesti kantojen koko- ja ikäjakaumaan, sillä kalastus on perinteisesti kohdistunut voimakkaasti nuoriin yksilöihin. Siiankalastuksen säätelyä tehostettiin hiljattain kalastusasetuksen päivityksessä. WWF näkee olennaisen tärkeäksi, että jatkotoimenpiteenä kalastusasetuksen muuttamiselle käynnistetään työ merellisten siikakantojen valtakunnallisen hoitosuunnitelman laatimiseksi. Hoitosuunnitelma olisi kalastuslainsäädännön mukainen toimi säätää siikakantojen elpymisen ja siiankalastuksen kestävyyden turvaamisesta siten, että paikalliset erityisolosuhteet ja joustoelementit saadaan huomioitua tarpeen mukaisesti.

Ankeriaan suojelun tehostaminen

Ankeriaskanta on romahtanut koko EU:n alueella. Juurisyynä ankeriaskannan voimakkaaseen taantumaan on vesivoimalaitokset ja muut padot, jotka estävät ankeriaan vaelluksen meren ja sisävesien välillä. Arviolta yli 50 % ihmisen aiheuttamasta ankeriaan kuolleisuudesta johtuu vesivoimasta, eikä se ole vähentynyt viimeisten vuosikymmenien aikana[2]. Komissio esittää, että jäsenmaiden tulee päivittää nykyiset EU:n ankeriasasetuksen mukaiset kansalliset hoitosuunnitelmat uusimman tutkimustiedon mukaisiksi kesäkuuhun 2024 mennessä.

Suomessa ankeriaan hoitosuunnitelman päivitystarve on tunnistettu ja huomioitu mm. Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa ja ankerias on nykyisin rauhoitettu Suomessa kalastukselta heinäkuuta lukuun ottamatta. WWF katsoo, että ankeriaan hoitosuunnitelman päivitystyö tulee käynnistää viipymättä.

Kansallisella tasolla ankeriaan, kuten muiden vaelluskalojen, elvyttämisessä olennaista on jatkaa ja lisätä vaellusyhteyden palauttamiseen tähtäävää työtä mm. turvaamalla erinomaisen tuloksin toteutetun NOUSU-ohjelman jatkuva rahoitus. Lisäksi vesivoimalaitosten kalatalousvelvoitteiden päivitystyötä tulee jatkaa. WWF kuitenkin huomauttaa, että toistaiseksi kalatalousvelvoitteiden päivityksessä ankerias on huomioitu puutteellisesti. Jatkossa on olennaista varmistaa, että ankerias huomioidaan entistä paremmin vesivoimalaitosten kalatalousvelvoitteissa siten, että valitut ohitusratkaisut mahdollistavat myös ankeriaan vaelluksen. Nykyisistä yleisimmin käytetyistä ohitusratkaisuista ainoastaan luonnonmukaiset ohitusuomat mahdollistavat suurella todennäköisyydellä ankeriaiden vaelluksen ylävirtaan. Tekniset kalatiet soveltuvat ankeriaalle huonosti, jos lainkaan[3].

Helsingissä 4.5.2023

Maailman Luonnon Säätiö (WWF) Suomen Rahasto

Jari Luukkonen
Suojelujohtaja

Matti Ovaska
Suojeluasiantuntija

Lisätiedot: Matti Ovaska, matti.ovaska@wwf.fi, p. 040 7273149

Lähteet:

1. WWF 2020. A sea under pressure: Bottom trawling impacts in the Baltic. https://www.wwfbaltic.org/newsroom/fisheries/a-sea-under-pressure-bottom-trawling-impacts-in-the-baltic/
2. European Comission. 2020. Comission staff working document. Evaluation of Council Regulation (EC) No 1100/2007 of 18 September 2007 establishing measures for the recovery of the stock of European eel. SWD (2020) 36 final.
3. Tamario, C., Calles, O., Watz, J., Nilsson, A. 2019. Coastal river connectivity and the distribution of ascending juvenile European eel (Anguilla anguilla L.): Implications for conservation strategies regarding fish-passage solutions. Aquatic Conservation Marine and Freshwater Ecosystems 29: 612-622.